

עודכן ב- 10/03/2010 16:41

עידו מזרחי | לאן נעלמה רחל

מאת עידו מזרחי

דברי ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בתל חי על כך ש"הקיום שלנו תלוי גם ביכולת שלנו להסביר את צדקת דרכנו ואת הזיקה שלנו לארץ - לעצמנו ולאחרים", היו פתיח לתוכנית מקיפה לחיזוק תשתית המורשת במדינת ישראל.

שני אתרים מרכזיים, מערת המכפלה בחברון וקבר רחל ליד בית לחם, עוררו סערה בקרב הפלסטינים. דומה שתגובת השיח תייסיר תמימי, ראש בתי הדין השרעיים (ההלכתיים איסלאמיים) ברשות הפלסטינית, היא המשמעותית ביותר. תמימי אמר, שהכרזת נתניהו "מהווה הכרזת מלחמה על המקומות הקדושים האיסלאמיים בפלסטין, ותוביל למלחמת דת באזור, שתאיים על הביטחון במזרח התיכון ובעולם כולו".

הודעת נתניהו הביאה גם להפרות סדר והפגנות בחברון. הסניף המחוזי של פתח בחברון הודיע על שביתה כללית, ותלמידי בית הספר יצאו לרחובות במחאה.

ייתכן שתלמידי כיתה ז' ברשות החמיצו באותו יום את השיעור על "המקומות הקדושים האיסלאמיים בפלסטין" בספר "חינוך לאומי" - ספר הלימוד הרשמי של הרשות. בספר נכתב על המקום הקדוש של אברהם (אברהם), שהוקם על ידו, וכולל את מערת המכפלה וקברים של "אדוננו אברהם, אשתו סארה (שרה), אצחק (יצחק) ואשתו רפקה (רבקה), יעקוב (יעקב) ואשתו לאיקה (לאה)... כל זאת בלי לציין את הקשר היהודי למקום.

בשיעור על "ניסיונות טשטוש המורשת הפלסטינית" מצוין בנוסף למערת המכפלה גם קבר רחל. אלא שעל פי הספר, הקבר הוא מסגד של בלאל בן-רבאח (עבד חבשי שהתאסלם, היה לאחד מחברי הנביא מוחמד ואף למואזין הראשון באיסלאם).

לספר "חינוך לאומי", שיצא לאור ב-2001, קדמה מהדורת ניסוי בשנים 1995-2001 לתלמידי כיתה ו'. על פי מהדורה זו, המקום הדתי השני בחשיבותו בבית לחם אחרי כנסיית המולד הוא "קבר ראחיל (רחל): אמו של אדוננו יוסף ואשת יעקוב (יעקב) על שניהם השלום". תלמידים פלסטינים שלמדו במהדורת הניסוי בכיתה ו' ב-2000 על קדושת קבר רחל, למדו כשנה לאחר מכן שמדובר בניסיון "לייהד" את המקום ומדובר בכלל במסגד של בלאל בן-רבאח.

דילמת קבר רחל אינה חדשה. העיתונאי והסופר נדב שרגאי כתב על מסורות איסלאמיות מקומיות ומקורות איסלאמיים המציינים במפורש את הקבר כקבר רחל. יש מקורות שאף פירשו את "מקור שמה של רחל... מן המלה לנדוד (השורש ר.ח.ל. בערבית, ע"מ), שכן היא מצאה את מותה באחד מנדודיה ונקברה בדרך בית לחם" (מתוך ספרו של אלי שילר "קבר רחל" (1977)).

עדות ל"חשיבותו" של מסגד בן-רבאח אפשר אולי למצוא דווקא מהעדרו, שהרי הוא נפקד מפרסומים פלסטיניים רשמיים כגון "האנציקלופדיה הפלסטינית" שיצאה אחרי שנת 1996 ואחרים. עיתוי ההחלטה בדבר אתרי המורשת והצגתה נתונים לביקורת, ונכון שהיה אפשר למצוא דרכים אחרות לשפץ את קבר רחל. אולם דומה שמי שהחליט ב-2001 להסיר את הטקסט בדבר הקשר היהודי למקום, תרם יותר ליצירת קרקע פורייה להצתת אש המהומות

של הילדים והנוער שלמדו ולומדים מספרים אלה.

דוגמה זו ממחישה עד כמה הסכסוך בין שני העמים והקיפאון המדיני מנכסים כל חלקה טובה - חלקה האמורה לשמש מקום לקירוב בין שלוש הדתות המונותאיסטיות על ידי הדגשת מורשת משותפת. הכנסת הפוליטיקה לדת ולמקומות הקדושים מערימה מכשול נוסף בפני פתרון הסכסוך.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון